HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לא משום כלאים ולא משום שביעית ולא משום מעשר וניטלין בשבת תיובתא: **מתני׳** לא כסהו מבעוד יום לא יכסנו משתחשך [א]כסהו ונתגלה מותר לכסותו ממלא את הקיתון ונותן לתחת הכר או תחת הכסת: **גמ׳** אמר רב יהודה אמר שמואל [ב]מותר להטמין את הצונן אמר רב יוסף מאי קמ״ל תנינא ממלא אדם קיתון ונותן תחת הכר או תחת הכסת אמר ליה אביי טובא קמ״ל דאי ממתני׳ הוה אמינא ה״מ דבר שאין דרכו להטמין אבל דבר שדרכו להטמין לא קמ״ל אמר רב הונא (א)(אמר רב) אסור להטמין את הצונן והתניא רבי התיר להטמין את הצונן לא קשיא הא מקמיה (א) דלישמעיה מר׳ ישמעאל ברבי יוסי הא לבתר דלישמעי׳ [ב]כי הא דיתיב רבי ואמר אסור להטמין את הצונן אמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי אבא התיר להטמין את הצונן אמר [ג]כבר הורה זקן אמר רב פפא [ד]בא וראה כמה מחבבין זה את זה שאילו ר׳ יוסי קיים היה כפוף ויושב לפני רבי דהא רבי ישמעאל ברבי יוסי דממלא מקום אבותיו הוה וכפוף ויושב לפני רבי וקאמר כבר הורה זקן אמר ליה רב נחמן לדרו עבדיה אטמין לי צונן ואייתי לי מיא דאחים קפילא ארמאה [ה]שמע רבי אמי ואיקפד אמר רב יוסף מ״ט איקפד כרבוותיה עביד חדא כרב וחדא כשמואל כשמואל דאמר רב יהודה אמר שמואל מותר להטמין את הצונן כרב [ו]דאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב [ג]כל שהוא נאכל כמות שהוא חי אין בו משום בשולי נכרים [ז](הוא) סבר [ח]אדם חשוב שאני: [ט]ת״ר [ד]אע״פ שאמרו[י] אין טומנין אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל משחשכה אם בא להוסיף מוסיף כיצד הוא עושה רשב״ג אומר נוטל את הסדינין ומניח את הגלופקרין או נוטל את הגלופקרין ומניח את הסדינין וכן היה רשב״ג אומר [ה]לא אסרו אלא אותו מיחם אבל פינה ממיחם למיחם מותר השתא אקורי קא מקיר לה ארתוחי קא מירתח לה [כ][ו]טמן וכיסה בדבר הניטל בשבת או טמן בדבר שאינו ניטל בשבת וכיסה בדבר הניטל בשבת הרי זה נוטל ומחזיר [ז]טמן וכיסה בדבר שאינו ניטל בשבת או שטמן בדבר הניטל בשבת וכיסה בדבר שאינו ניטל בשבת אם היה מגולה מקצתו נוטל ומחזיר ואם לאו

אינו

לא משום כלאים. דאין זו שתילה: **ולא משום מעשר.** דנימא בטלה לה אגב קרקע והרי הוא כלוקטה מתחלה ויהא צריך לעשר על הנוסף שמא ניתוסף: **וניטלין בשבת.** שאוחזה במקצת עליה המגולין ולא חייש אם העפר ניזוז מאליו וה״ה לסליקוסתא:

מתני׳ לא יכסנו משתחשך. הא פרישנא טעמא בפ״ב (דף לד.) מפני מה אמרו אין טומנין בדבר שאינו מוסיף הבל משחשיכה גזירה שמא ירתיח: **ממלא הקיתון.** של צונן: **ונותן לתוך הכר.** שלא יחמו בחום הקיץ והחמה כגון כר וכסת של לבדין שאינו מחמם: **גמ׳ מותר להטמין את הצונן.** מפני החמה שלא יחמו ולא גזרינן אטו הטמנה כדי שיחמו: **אי ממתני׳ הוה אמינא הני מילי.** כגון מים צוננין שאין דרכן להטמין תחת כר וכסת לחממן שאין מתחממין בכך הלכך ליכא למיגזר: **אבל דבר שדרכו להטמין.** לחמם כגון תבשיל אימא לא יטמיננו מפני החמה: **התיר להטמין את הצונן.** מפני החום: **זקן.** ר׳ יוסי: **ממלא מקום אבותיו.** גדול כאביו: **היה כפוף ויושב לפני רבי.** מפני כבוד הנשיאות ולא היה מורה לפניו אע״פ שגדול הימנו: **כבר הורה זקן.** גדלו ונשאו עליו: **אטמין לי צונן.** בשבת: **ואייתי לי מיא דאחים קפילא ארמאה.** שהחמן נחתום נכרי ובחול ולאשמועינן דאין בהן משום בשולי נכרים: **כרבוותיה.** כרבותיו: **אדם חשוב שאני.** שהרואה אותו שהוא מיקל עומד ומיקל יותר: **אין טומנין את החמין משחשיכה ואפילו בדבר שאינו מוסיף הבל.** וכדאמרן (ו) שמא ימצא קדרתו צוננת כשירצה להטמינה וירתיחנה בשבת אבל אם בא להוסיף כיסוי על כיסוי משחשיכה מוסיף: **גלופקרא.** קו״ט ויש בו הבל יותר מן הסדינין ונוטל את הגלופקרא בימות החמה אם ירא שמא יקדיח תבשילו מחמת רוב כיסוי: **וכן היה רשב״ג.** מיקל קולא אחריתי בהטמנה: **לא אסרו.** להטמין משחשיכה אלא במיחם שהוחמו בו דהתם הוא דאיכא למיגזר שמא ירתיח: **אבל מפנה הוא ממיחם למיחם אחר ומטמין** זהו לשון התוספתא. והיינו נמי פינהו ממיחם למיחם מותר דהשתא ליכא למיגזר שמא ירתיח דהשתא אקורי קא מיקר להו במתכוין ארתוחי מרתח להו בתמיה: **טמן.** הקדרה בדבר הניטל מה שנתן סביבותיה הוי דבר מוכן: **וכיסה.** על פיה נמי דבר המוכן כגון כלי: **או שטמן בדבר שאינו ניטל.** וכיסה בדבר הניטל: **הרי זה נוטל ומחזיר.** דהואיל והכיסוי ניטל מגלה הקדרה ואוחזה. אבל טמן וכיסה בדבר שאינו ניטל או אפי׳ טמן בדבר הניטל וכיסה בדבר שאינו ניטל אם אין מקצת פיה מגולה לא יטול דאין לו במה יאחזנה. ואם תאמר יפנה סביבותיה הואיל ודבר הניטל הוא ויאחזנה בדופניה (ב) ויטנה על צדה ויפול הכיסוי כי הא דתנן לקמן (פרק נוטל דף קמב:) האבן שעל פי החבית מטה על צדה והיא נופלת ואם היתה בין החביות מגביהה ומטה על צדה והיא נופלת הא אוקימנא התם בשכחה אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור והיכא דמגולה מקצתו אין זה טלטול שמגלגלו והכיסוי נופל מאליו:

הרי

הוא ואמאי ממעט ומשני דאית לה אוגנים וחבריה בארעא ופריך וכי יש לו מאי הוי והתנן הטומן לפת כו׳ ואי גרס מקצת מגולים מאי פריך הא לא דמי לספל שיש לו אוגנים ואומר ר״י דיש לומר דבנטיעה איכא קרקע קשה ודבוק ביותר ומדמה ליה לספל שיש לו אוגנים ואין להקשות לפירוש הערוך דמאי פריך מינה לשמואל לימא דהך משנה סבר טלטול מן הצד לא שמיה טלטול (ג) כאלעזר בן תדאי ומקצת מגולין נקט משום אחריני ולא משום שבת ושמואל סבר כרבנן דאיכא למימר דמשמע ליה דמשום שבת נמי נקט לה מדלא תנא בהדיא וניטלין בשבת אפילו מכוסין ש״מ דמכוסין אסורין כרבנן ואפ״ה מקצתן מגולין שרי: **כסהו ונתגלה מותר** לכסותו. נראה לר״י דה״ה דמותר לגלותו בידים ולחזור ולכסותו כמו שמותר ליטול הקדרה ולהחזירה והא דנקט כסהו ונתגלה[א] משום דנתגלה מבעוד יום איירי דומיא דרישא לא כסהו מבעוד יום וקאמר דמותר לכסותו משתחשך אבל אם גילהו בידים מבעוד יום כדי לכסותו משתחשך אסור לכסותו משתחשך דדמיא לתחלת הטמנה:

אילו היה ר׳ יוסי קיים היה כפוף כו׳. פי׳ רבינו שלמה מחמת נשיאותו דהא ר״י היה גדול מרבי כדמוכח בפ״ב דנדה (דף יד: ושם) דאמר ליה רבי ישמעאל ברבי יוסי לר׳ חמא בר ביסנא כדברי רבי אומר לך או כדברי אבא אמר ליה כדברי רבי אמור לי אמר ליה זהו שאומרים עליו דאדם גדול הוא שמניח דברי הרב ושומע דברי התלמיד[ב] ור״ת מפרש דודאי מתחלה[ג] היה רבי תלמידו של רבי יוסי אבל אח״כ[ד] נתחכם רבי[ה] כדקאמ׳ התם ור׳ חמא סבר רבי ריש מתיבתא שכיחי רבנן גביה ומחדדן שמעתתיה: **כיצד הוא עושה** רשב״ג אומר נוטל את הסדינין כו׳. נראה לר״י ולה״ר פור״ת דל״ג כיצד הוא עושה[ו] דרשב״ג פליג את״ק דלא שרי אלא להוסיף[ז] אבל להחליף אסור ורשב״ג שרי אף להחליף[ח] וכ״ש ליטול ולהחזיר אותו דבר דלא הוי כל כך תחלת הטמנה והיינו דקאמר וכן היה רשב״ג אומר כלומר שהיה מיקל קולא אחריתי גבי הטמנה:

אבל פינה ממיחם למיחם מותר.[ט] ול״ד להא דכירה דבעי בפרק כירה (לעיל לח:)[י] פינה ממיחם למיחם מהו[יא] דהתם רוצה בחמימותן לכך יש לאסור כשהוא צונן אבל הכא גבי הטמנה כל כמה שהוא צונן טפי שפיר דמי כדאמר לעיל רבי התיר להטמין את הצונן וא״ת ורבי לא ידע לעיל דמותר להטמין את הצונן וכי לא ידע דשמיע ליה מאבוה הכא דשרי וי״ל דהכא דוקא דמוכח מילתא שנתכוין לצנן שפינהו ממיחם למיחם אבל קיתון של מים דלא מוכח מידי יהא אסור להטמין.

מתוספות רבינו יהודה (ת״י):

או שטמן בדבר הניטל וכיסה בדבר שאינו ניטל. הקשה בקונט׳ יפנה סביבה ויאחזנה בדופניה ויגביהנה ויטנה על צדה כדתנן בפרק נוטל (לקמן קמב:) היתה בין החביות מגביהה כו׳ ומתרץ דהא אוקימנא התם בשכח אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור וקשה דאי חשיב הכא כמניח אם כן במגולה מקצתה היאך נוטל ומחזיר[יב] מה בין זה לאבן שעל פי החבית דאסרי׳ במניח אפי׳ להטותה על צדה ועוד קשה לר״ת דהא דתנן לקמן גבי נוער את הכיסוי והן נופלות אפי׳ אינן מגולות מקצתן ועל כן אומר ר״ת דלא חשיב כמניח *כיון שדעתו ליטלו בשבת[יג] ובפ׳ נוטל (שם דף קמב.) נמי תנן בית שמאי אומרים מגביהין מעל גבי השלחן עצמות וקליפים וב״ה אומרים מסלק את הטבלה ומנערה ולא חשיב לב״ה כמניח והכא מיירי בכיסוי כעין כלי חרס שנותנים על הקדרה שהקדרה בלועה בתוכו ואי אפשר לנער הכיסוי אלא אם כן יגביהו קצת ור״י מפרש כגון שטמן הקדרה בקופה בדבר הניטל ולמעלה מן הקדרה מילא כל הקופה בדבר שאינו ניטל שאי אפשר לו להגיע לקדרה אם לא יטלטל דבר שאינו ניטל בידים(מ):

אינו

מסורת הש״ס

א) [נ״ל אמר רבין], ב) סנהדרין כד., ג) [שם ודף כט:], ד) [שם כד.], ה) [מו״ק יב:], ו) מו״ק יב: יבמות מו. ע״ז לח. נט., ז) [נ״ל והוא], ח) [לקמן קמב: ברכות יט. פסחים קי. מו״ק יא: יב. מגילה כב: כתובות נב: פו. ב״מ עג. ע״ז ח: כח. מח: חולין קלד:], ט) תוספתא פ״ד, י) [לעיל לד.], כ) [תוספתא שם כל הענין עד סוף הפרק], ל) [לעיל לד.], מ) [ועי׳ תוספות לקמן קכג. ד״ה הא פוגלא].

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ מקמי׳ דשמעיה מר׳ ישמעאל וכו׳ לבתר דשמעיה כו׳: (ב) רש״י ד״ה או שטמן וכו׳ ויאחזנה בדופניה ויגביהנה ויטנה: (ג) תום׳ ד״ה מקצת וכו׳ טלטול כרבי אלעזר בן תדאי:

לעזי רש״י

קו״ט. מעיל.

מוסף רש״י

לא משום כלאים. כלאי הכרם (ערובין עז.). **ולא משום שביעית.** אם שנה שביעית היא (ערובין שם). **ולא משום מעשר.** להיות בטלה כנטיעה זו וכשנוטלה יצטרך לחזור ולעשר (לקמן קיג.) או: לשמא נשרש ונתוסף ואם היה חושש למעשר צריך לעשר את תוספתו, ליכא למיחש להכי דלא נשרש (ערובין שם). **מותר להטמין את הצונן.** מים צונן ומתיירא שלא יוחמו, להטמינן בחול צונן בשבת (סנהדרין כד.). **כבר הורה זקן.** ר׳ יוסי דאזלינן בתריה (שם). **כמה מחבבין זה את זה.** בני ארץ ישראל (שם). **ממלא מקום אבותיו.** חשוב כאביו (שם). **כל שהוא נאכל כמות שהוא חי.** ומיא שתו אינשי כמות שהן (מו״ק יב:). **אדם חשוב שאני.** יש לו להחמיר על עצמו יותר (שם. ועי׳ לקמן קמב:) לפי שלמדים הימנו (כתובות פו.). **אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל.** כגון צמר ומוכין (לעיל לד.)

הדרן עלך במה טומנין

רבינו חננאל

משום כלאים דלא ירק באילן הוא, ולאו משום שביעית דלאו זריעה היא, וכן משום מעשר וניטלין בשבת דלאו מחובר לקרקע אינון, ועלתא בתיובתא לשמואל. וקיי״ל כי הא מתניתא דמותבינא מינה, ש״מ דסליקוסתא אע״ג דלא ארווח בגומא שרי, וכ״ש סכין דנעיצה בין הנדבך ובין הקנים. וזו הלפת טומנה להתרכך כגון טמינת פגה בתבן. ממלא קיתון כו׳. ואסיקנא מותר להטמין את הצונן אפילו בדבר שדרכו להטמין [כן] הא דאמר רב נחמן לדראי עבדיה אטמין לי את הצונן ואייתי לי חמין דאחים קפילא ארמאה. ואסיקנא אע״ג דקיי״ל דשרי להטמין את הצונן וכל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בשולי גוים, אדם חשוב לא איבעי ליה למיעבד הכי. ת״ר אע״פ שאמרו אין טומנין בדבר שאינו מוסיף [הבל], אבל אם בא להוסיף מוסיף. כיצד, רש״ב אומר נוטל הסדינין ומניח גלופקרין כו׳, פשוטה היא.

עין משפט נר מצוה

כט א מיי׳ פ״ד מהל׳ שבת הלכה ד סמג לאוין סה טוש״ע או״ח סימן רנז סעיף ד:

ל ב מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ו:

לא ג מיי׳ פי״ז מהלכות מאכלות אסורות הל׳ יד סמג לאוין קמב טור שו״ע יו״ד סימן קיג סעיף א:

לב ד מיי׳ פ״ד מהלכות שבת הלכה ד סמג לאוין סה טוש״ע או״ח סימן רנז סעיף ד:

לג ה מיי׳ שם הלכה ה טוש״ע שם סעיף ה:

לד ו (מיי׳) סמג שם טוש״ע או״ח סימן רנט סעיף ד:

לה ז שם סעיף ה:

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה או שטמן וכו׳ כיון שדעתו ליטלו בשבת. עי׳ לעיל דף מג ע״ב תוס׳ ד״ה דכו״ע טלטול:

מוסף תוספות

א. דמשמע וכו׳ דדוקא נתגלה בדיעבד אבל אסור לגלותו על דעת לחזור ולכסותו. ריטב״א. ב. משמע דר׳ יוסי היה רבו של רבי. תוס׳ נדה יד: ד״ה האיך. וא״כ לא הוה כפוף אלא מפני נשיאותו. תוס׳ הרא״ש. ואין נראה, דא״כ היכי מוכיח דמחבבין זה את זה, וכי בשביל נשיאות לא היה לו לפסוק כרבו. תוס׳ נדה יד: ד״ה האיך. ג. (ד)בבחרותו של רבי. תוס׳ נדה יד: ד״ה האיך. ד. (ו)בזקנותו, מחמת התלמידים. תוס׳ נדה יד: ד״ה האיך. ה. יותר. תוס׳ נדה יד: ד״ה האיך. ו. דת״ק איירי בתוספת ולא במחליף, ונוטל הגלופקרין ומניח הסדינים לאו מוסיף הוא אלא ממעט, דגלופקרין חמין יותר וכו׳ ונראה. תוס׳ הרא״ש. ז. דלא גלהו לגמרי. תוס׳ הרא״ש. ח. ומפרש דבכל ענין מותר להחליף, בין להחם בין להקר. תוס׳ הרא״ש. ט. אלמא במיחם אחר שרי טפי. תוס׳ לעיל לח: ד״ה פינה. י. גבי חזרת קדרה. ריטב״א. יא. [ד]משמע איפכא. תוס׳ לעיל לח: ד״ה פינה. יב. אע״פ שמצדדו והכיסוי נופל מאליו, אפ״ה אסיר. תוס׳ הרא״ש. יג. דאפילו מניח דבר שדעתו ליטלו בשבת ולא להניחו כל השבת חשוב כשכח וכו׳ אע״פ שבמתכוין כיסה בדבר שאינו ניטל. תוס׳ לעיל מג: ד״ה דכ״ע (לפי גי׳ הב״ח, עיי״ש).